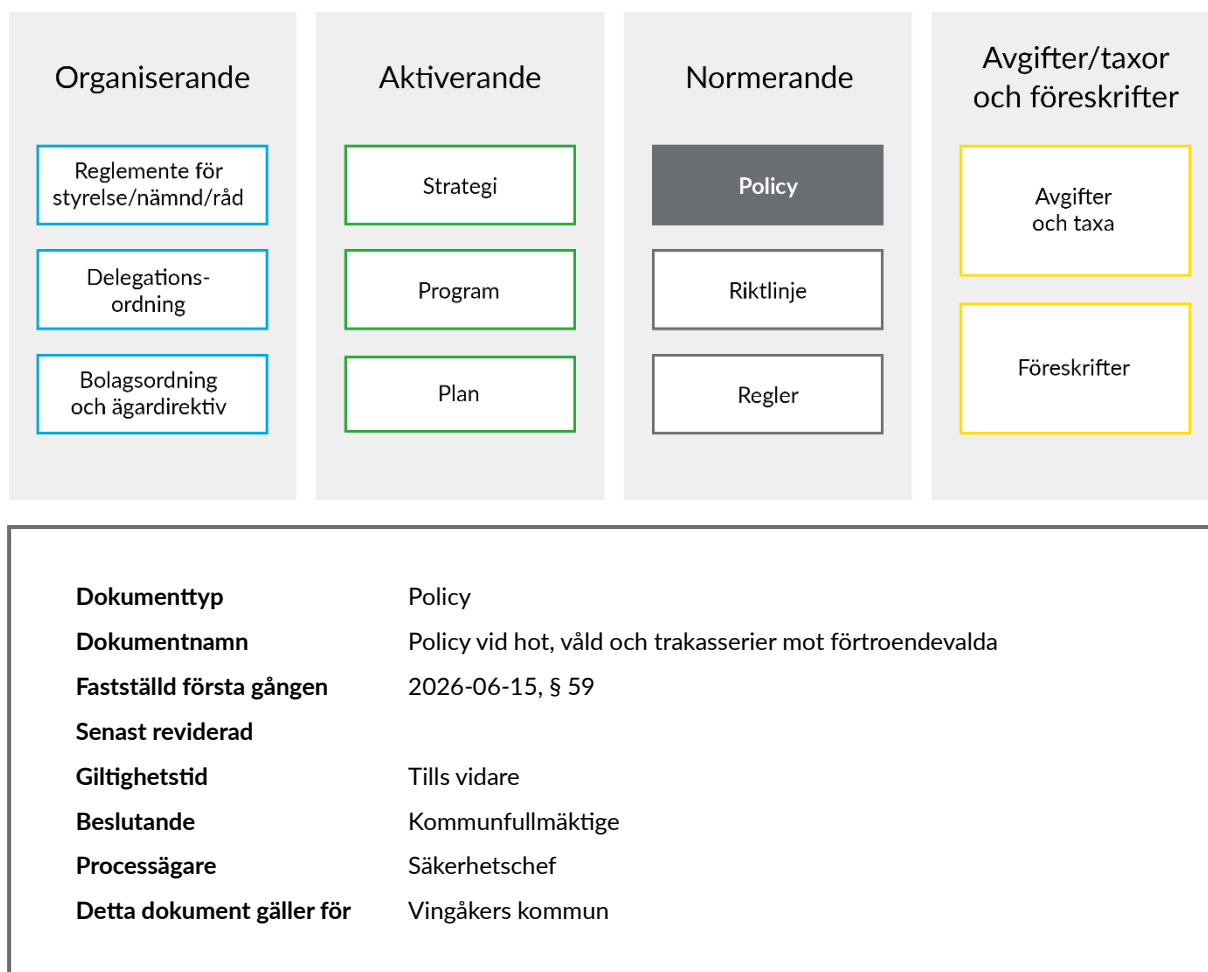

Policy vid hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda i Vingåkers kommun

Flik 7.32

Innehåll

1.	Inledning.....	4
2.	Syfte	4
3.	Ny lagstiftning.....	5
4.	Definitioner	6
4.1	Otillåten påverkan.....	6
4.2	Hot	6
4.3	Trakasserier.....	6
4.4	Våld.....	6
4.5	Brott mot demokratin.....	6
5.	Ansvar och roller.....	7
5.1	Kommunorganisationen.....	7
5.2	Politiska partier	7
5.3	Ordföranden i fullmäktige, styrelse och nämnder.....	7
5.4	Gruppledarna inom de politiska partierna.....	7
5.5	Enskilda förtroendevalda	8
5.6	Polisen.....	8
6.	Polisanmälan	8
6.1	Polisanmäl alla brott	8
6.2	Vem polisanmäler?.....	8
6.3	Hur går en polisanmälan till?.....	9
6.4	Efter polisanmälan	9
7.	Stöd och skydd	9
7.1	Stöd i rättsprocessen	9
7.2	Skydd för hotade	9
7.3	Krisstödssamtal	10
7.4	Åtgärder internt i kommunen.....	10
7.5	Hot mot offentliga sammanträden i kommunen.....	10
7.6	Rapportera till kommunens säkerhetsfunktion	11
7.7	Utbildning	12
7.8	Säkerhetspolisens handbok - Personlig säkerhet.....	12

1. Inledning

Den offentliga förvaltningen ska präglas av demokrati, rättssäkerhet och effektivitet. Kommunal demokrati förutsätter att det i kommuner och regioner finns förtroendevalda som direkt eller indirekt representerar väljarna i bl.a. fullmäktige, styrelser och nämnder. Väljarnas möjlighet till ansvarsutkrävande och inflytande på lokal och regional nivå bygger i sin tur på att det finns en fungerande dialog mellan väljarna och de förtroendevalda. Om dialogen brister ökar risken för misstro mot politiker och likgiltighet inför demokratin. Det är därför viktigt att förtroendevalda kan möta väljarna i olika samtal, debattera i sociala medier och delta i offentliga sammanhang.

Hot och våld riktat mot förtroendevalda innebär därför ett allvarligt hot mot den demokratiska beslutsprocessen. Nationellt vittnar allt fler förtroendevalda om ett hårdnat klimat i det demokratiska samtalet.¹ Det handlar bland annat om fysisk utsatthet och s.k. näthat, dvs. hot och trakasserier på internet. Det är uppenbart att det finns starka krafter i samhället som vill begränsa den demokratiska processen i Sverige, bl.a. grupper och individer som är beredda att – genom hot och våld – försöka hindra eller framtvinga vissa politiska beslut.

Den kommunala demokratin försvagas om det till följd av hot och våld blir svårare att rekrytera förtroendevalda till uppdrag. Särskilt allvarligt är det om gärningarna leder till att förtroendevalda lämnar uppdrag i förtid, fattar andra beslut än vad som ursprungligen var tänkt eller undviker att engagera sig eller att uttala sig i vissa frågor.

Att kommunens förtroendevalda känner sig trygga och säkra är centralt för att demokratin ska fungera. Vingåkers kommun ska därför verka för att kommunens samtliga förtroendevalda:

- inte otillbörligen påverkas i sitt beslutsfattande
- kan utföra sina uppdrag utan inskränkningar
- känner sig trygga i sitt förtroendeuppdrag för Vingåkers kommun.

Kommunens ansvar gäller inte när en person inte längre har ett politiskt förtroendeuppdrag i Vingåkers kommun eller vid aktiviteter som rör partiernas interna arbete som t ex valmöten, medlemsmöten med mera.

2. Syfte

Denna policy ska utgöra ett stöd och en vägledning i syfte att öka tryggheten för förtroendevalda vid utföranden av politiska uppdrag i Vingåkers kommun. Genom policyn skapar vi en tydlighet och

¹ Brottsförebyggande rådet (Brå) har sedan 2012 på uppdrag av regeringen kartlagt förtroendevaldas utsatthet och genomfört trygghetsundersökningar vartannat år sedan 2013. Trygghetsundersökningarna visar att många förtroendevalda i kommuner och regioner är utsatta för hot och våld. [Politikernas trygghetsundersökning | Brå - Brottsförebyggande rådet](#)

fastställer ett gemensamt förhållningsätt för att på så sätt förebygga och hantera hot och våld mot förtroendevalda.

3. Ny lagstiftning

Sedan den 1 juli 2025 ska Sveriges kommuner enligt kommunallagen 4 kap §18 a vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att de förtroendevalda som anges i 4 kap 2 § första stycket utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld.² Med förtroendevalda i 4 kap 2 § första stycket avses:

”Den som inom kommunen eller regionen fullgör ett förtroendeuppdrag på heltid eller betydande del av heltid ska ha benämningen kommunalråd, borgarråd, regionråd, oppositionsråd eller en annan benämning som fullmäktige bestämmer.”

Detta betyder enligt 4 kap §18 a att:

”Kommuner och regioner ska förvissa sig om att en sådan förtroendevald har den utbildning som behövs och vet vad han eller hon behöver göra för att undgå riskerna för hot och våld”

Avsikten med bestämmelsen är att kommunalråd inte ska behöva bli sjuka eller skadade på grund av att de utsätts för hot och våld till följd av sitt förtroendeuppdrag. Hot och våld kan vara alltifrån trakasserier i form av hot via brev, internet eller telefon till misshandel och mord.

Skyldigheten innebär bland annat att kommuner och regioner ska undersöka och vidta åtgärder för att förebygga ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld samt tillhandahålla hjälp och stöd för de som utsätts.

Kommunernas ansvar begränsas till sådant hot och våld som har en koppling till förtroendeuppdraget. Hot och våld kan dock vara svårt att förutse, vilket medför att det inte är möjligt att tydligt avgränsa ansvaret till vissa aktiviteter.

Skyldigheten innebär att kommuner och regioner inför att kommunal- och regionråd deltar i aktiviteter med koppling till förtroendeuppdraget måste vidta förebyggande åtgärder

Inför aktiviteter som inte har någon koppling till förtroendeuppdraget, såsom privata eller rent partipolitiska aktiviteter, finns det normalt sett inte någon skyldighet för kommuner och regioner att vidta förebyggande åtgärder.

Om det sedan tidigare finns en känd hotbild till följd av förtroendeuppdraget, kan det dock även i sådana fall krävas vissa åtgärder, som t.ex. tillgång till larm och rutiner för detta.

Kommunallagens bestämmelse är begränsad till de förtroendevalda som fullgör ett förtroendeuppdrag på heltid eller betydande del av heltid vilket i praktiken innebär de flesta förtroendevalda inte omfattas av kommunallagens bestämmelse.

Vingåkers kommun menar dock, precis som många andra kommuner, att alla förtroendevalda ska omfattas av lagändringen. Detta innebär att samtliga förtroendevalda i Vingåkers kommun omfattas av denna policy.

² Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner (Betänkande 2024/25:KU19 Konstitutionsutskottet) | Sveriges riksdag

4. Definitioner

4.1 Otillåten påverkan

Med otillåten påverkan avses allvarliga trakasserier, mutförsök och hot samt våld mot person eller egendom med syfte att påverka den enskildes beslut eller agerande.

Otillåten påverkan handlar inte bara om konsekvenserna av hot eller trakasserier mot den enskilde, utan kan även påverka samhällets funktioner och utgör ett demokratiproblem eftersom det kan syfta till att den förtroendevalde i fråga inte ska följa beslutade lagar och förordningar.

4.2 Hot

När det gäller olika former av hot mot en enskild person, exempelvis en förtroendevald, talar polisen om olaga hot. Polisen definierar det enligt följande ”Olaga hot innebär att någon hotar att skada dig eller din egendom. Hotet som riktas mot dig kan gälla andra personer, djur eller föremål som har stor betydelse för dig. Olaga hot förekommer ofta i kombination med misshandel, våld i nära relation och andra brott där konfrontation uppstår”.³

Om du är osäker på om du blivit utsatt för olaga hot är rådet alltid att kontakta polisen för en bedömning.

4.3 Trakasserier

Trakasserier kännetecknas av mer eller mindre allvarliga händelser som ofta är utförda av samma förövare med avsikt att påverka den som drabbas.⁴ Vid upprepade händelser kan trakasserierna rubriceras som ofredande. Trakasserier kan handla om uthängning på internet och i sociala media. Det kan också handla om obehagliga och hotfulla epostmeddelanden, sms, telefonsamtal, brev. Det kan även handla om förföljelse och obehagliga besök, olovlig filmning och fotografering.

4.4 Våld

Enligt Brottsbalken är våld ”varje handling riktad mot en person som genom att skada, smärta, skrämma eller kränka får personen att göra något mot sin vilja eller avstå från något den vill”.⁵ Det inkluderar fysiskt, psykiskt, sexuellt, materiellt och ekonomiskt våld, samt försummelse.

4.5 Brott mot demokratin

Polisen definierar brott riktade mot förtroendevalda och andra åsiktsbildare som demokratibrott för att signalera allvaret i de hot mot demokratin det innebär när förtroendevalda och andra åsiktsbildare utsätts för angrepp.

³ [Olaga hot | Polismyndigheten](#)

⁴ [Hot och trakasserier | Brå - Brottsförebyggande rådet](#)

⁵ [Brottsbalk \(1962:700\) | Sveriges riksdag](#)

5. Ansvar och roller

5.1 Kommunorganisationen

Kommunens säkerhetsfunktion ansvarar för rådgivning, utbildning och stöd i det förebyggande säkerhets- och trygghetsarbetet. Till exempel genom att ta fram informationsmaterial, checklistor, bistå vid risk- och sårbarhetsanalyser och hotbilda-bedomningar rörande frågor som är kopplade till förtroendevaldas uppdrag i kommunen.

Kommunens säkerhetsfunktion bedömer och fattar beslut om vilka åtgärder som ska vidtas vid hot eller annan otillbörlig påverkan riktad mot förtroendevalda och deras politiska uppdrag i kommunen. Vid behov tar säkerhetsfunktionen stöd av HR-enheten med sin särskilda kompetens inom arbetsmiljöområdet.

5.2 Politiska partier

De politiska partierna är egna juridiska personer och ansvarar själv för de riskbedömningar och säkerhetsåtgärder rörande partiets interna arbete som till exempel aktiviteter under valrörelsen och annan partirelaterad verksamhet under mandatperioden. Kommunens säkerhetsfunktion kan bistå med visst råd och stöd, kontakter med polismyndigheten med mera om partiet bedömer att det finns en förhöjd hotbild mot partiet eller en enskild ledamot.

5.3 Ordföranden i fullmäktige, styrelse och nämnder

Ordföranden ska:

- tillsammans med gruppledaren ansvara för att denna policy blir kända för de förtroendevalda samt att den följs.
- ansvara för att samtalstonen håller en god nivå och bör inför varje sammanträde tillsammans med övriga presidium särskilt granska dagordningens punkter ur ett säkerhetsperspektiv.

5.4 Gruppledarna inom de politiska partierna

Gruppledarna inom de politiska partierna ska:

- tillsammans med ordföranden ansvara för att denna policy blir känd för de förtroendevalda samt att den följs.
- stödja sina medlemmar i händelse av hot eller våld samt vid behov övergripande ansvara för kontakter med polis och kommunens säkerhetsfunktion.
- vara väl uppdaterad kring eventuella risker som kan förekomma för de förtroendevalda inom sitt parti samt aktuella, kontroversiella frågor som väcker starka känslor bland medborgarna.
- tillsammans med kommunens säkerhetsfunktion ansvara för rådgivning och stöd till utsatta.

5.5 Enskilda förtroendevalda

De förtroendevalda ska:

- medverka vid utbildning om hot och våld,
- känna till denna policy
- ansvara för att rapportera eventuella incidenter till partiets gruppleddare, kommunens säkerhetsfunktion, samt polisen.

5.6 Polisen

Polismyndigheten är ansvarig för att ta emot anmälan, utreda brott, göra bedömningar av hot- och skyddsåtgärder, informera om vilket stöd som finns att få.

6. Polisanmälan

6.1 Polisanmäl alla brott

Vingåkers kommun rekommenderar att samtliga händelser som innefattar hot, våld, otillåten påverkan, skadegörelse, stöld eller mutförsök, riktade mot förtroendevalda polisanmälas. En polisanmälan är en förutsättning för att en gärningsperson ska kunna fällas för brott och det minskar i förlängningen risken för att brottet upprepas mot dig eller andra personer.

Genom att polisanmäla visar vi att Vingåkers kommun inte accepterar hot, våld och trakasserier. Särskilt viktigt är det om handlingarna används för påtryckning eftersom det undergräver det demokratiska systemet – förtroendevalda ska representera medborgarna och inte de som använder otillåten påverkan.

Den förtroendevalda behöver inte ha klart för dig vad det är för typ av brott som har begåtts eller om de lagliga rekvisiten för brottet är uppfyllda. Det är upp till polisen att sköta brottsrubriceringen och bedömningen i övrigt.

6.2 Vem polisanmäler?

Vingåkers kommun rekommenderar att det i första hand den förtroendevalda som utsatts för det misstänkta brottet som gör polisanmälan. Kommunens säkerhetsfunktion bistår vid behov med råd och stöd vid polisanmälan. Gäller polisanmälan ett generellt hot riktat mot kommunen hanteras polisanmälan som huvudregel av berörd förvaltning i samråd med kommunens säkerhetsfunktion.

När du polisanmäler ett brott är det viktigt att du anger att du blivit utsatt för brottet i din roll som förtroendevald. Det finns en straffskärpningsregel för brott mot förtroendevalda, vilket innebär att rätten kan döma ut ett strängare straff om ärendet leder till fällande dom.⁶

⁶ Brottsbalk (1962:700) | Sveriges riksdag – 29 kap 2 § 9 stycket.

Förtroendevalda har rätt att begära att polisanmälan blir åtkomstskyddad. Åtkomstskyddet innebär att sekretessen kring ärendet ökar och att bara de som arbetar direkt med utredningen kan ta del av anmälan. Det är förundersökningsledaren som avgör om åtkomstskyddet ska beviljas.

6.3 Hur går en polisanmälan till?

Om det är ett pågående brott, eller en akut situation, ska du alltid ringa 112 och be att få bli kopplad till polis. Vid hot och våldsbrott som inte är akuta görs anmälan genom att ringa polisen på det särskilda telefonnummer du som förtroendevald får tillgång till via kommunens säkerhetsfunktion eller via partiets gruppleddare, du kan också ringa 114 14 eller besöka en polisstation. Om anmälan rör ett misstänkt brott du blivit utsatt för i din roll som förtroendevald ska du uppge detta för polisen. Tänk på att en tidig anmälan gör det lättare för polisen att hitta tekniska bevis och förhöra eventuella vittnen.

6.4 Efter polisanmälan

När en brottsanmälan har gjorts ska polis eller åklagare bedöma vilka möjligheter som finns att utreda brottet. De beslutar därefter om en förundersökning, även kallad brottsundersökning, ska inledas. Det görs bara om det finns möjligheter att klara upp brottet. Saknas det tillräckliga bevis kan en förundersökning läggas ned.

Om ditt ärende lagts ner och du är missnöjd med beslutet kan du begära att ärendet prövas av åklagare. Vänd dig till polisen som på din begäran överlämnar ärendet till åklagaren. Uppge det numret (k-nummer) som du hittar längst upp till höger på din anmälan.

7. Stöd och skydd

7.1 Stöd i rättsprocessen

Den som drabbas av hot, våld eller trakasserier har i de allra flesta fall rätt att ta med en stödperson vid besök hos polisen. Den drabbade bestämmer själv vem som ska vara stödperson. Det kan exempelvis vara en vän, en arbetskollega, en tjänsteperson från socialtjänsten eller någon från en brottsoffer- eller kvinnojour. Tänk på att ett vittne inte kan vara stödperson. Den som drabbas kan även få ett målsägandebiträde, ett så kallat juridiskt biträde. Om det beviljas är det kostnadsfritt. Målsägandebiträdet ger stöd genom hela den juridiska processen. Eventuellt önskemål om målsägandebiträde ska framföras till polis eller åklagare. Läs mer om stöd i rättsprocessen på Brottsoffermyndighetens hemsida.⁷

7.2 Skydd för hotade

Polisen bedömer om det finns ett behov av skydd och vilket sorts skydd som ska användas i det enskilda fallet. Bedömningen utgår från hur allvarligt brottet är och hur stor risken är att det kommer att genomförs.

⁷ [Stöd och skydd | Brottsoffermyndigheten](#)

7.3 Krisstödssamtal

Har du utsatts för ett allvarligt brott kan det ibland vara bra att få samtalsstöd för att kunna gå vidare. Genom din hemförsäkring har du ofta möjlighet att få ett visst antal krisstödssamtal om du till exempel har utsatts för våld. Brottsofferjouren har en stödtelefon man kan ringa till anonymt.

Eventuellt kan stöd från kommunens företagshälsovård erbjudas. Beslut om köp av extern tjänst sker av ordförande och finansieras av aktuell nämnd eller av styrelsen. Råd, stöd och beställning vid avrop av företagshälsovårdstjänster erbjuds via kommunens HR-enhet.

7.4 Åtgärder internt i kommunen

Kommunens säkerhetsfunktion ansvarar för rådgivning och stöd till förtroendevalda som blivit utsatta för hot och trakasserier i sitt uppdrag. I allvarligare fall kan vissa stödåtgärder sättas in som personlarm och bevakningsinsatser.

7.4.1 Personlarm

En förtroendevald som utsatts för ett allvarligt hot eller för våld kan utrustas med ett personlarm som går till polis eller väktare.

7.4.2 Bevakning av väktare

Vid mycket allvarliga hot eller händelser kan olika typer av bevakningsåtgärder sättas in.

7.4.3 Risk- och sårbarhetsanalys rörande den förtroendevaldes arbetsplats och/eller bostad

Åtgärden avser att identifiera risker och analysera dessa samt ge förslag på preventiva åtgärder den förtroendevalda kan vidta. Vid behov ska riskbedömningen göras i samråd med polismyndigheten.

7.5 Hot mot offentliga sammanträden i kommunen

Den 1 juli 2010 infördes lag (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och regioner.⁸ Enligt lagen får kommunen anordna säkerhetskontroll vid sina offentliga sammanträden om det finns anledning att misstänka brott som medför fara för någons liv, hälsa, frihet eller omfattande skadegörelse på egendom i samband med sammanträdet.

7.5.1 Kommunfullmäktiges ordförande

Det är fullmäktiges ordförande som ansvarar för ordningen under sammanträdet. Ordföranden har rätt att visa ut den som uppträder störande och inte rättar sig efter tillsägelse. Ordförande får inte utvisa någon utan att först ha gett en tillsägelse.

⁸ Lag (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och regioner | Sveriges riksdag

Bestämmelse om ordförandes rätt att utvisa störande personer gäller såväl åhörare som ledamöter och ersättare Om det under sammanträdet uppstår oordning så att sammanträdet inte på ett meningsfullt sätt kan fortsätta så får ordföranden bestämma att sammanträdet ska ajourneras eller som en sista väg upplösas.

7.5.2 Kommunstyrelsens samt nämndernas ordförande

Till skillnad från fullmäktiges sammanträden är huvudregeln för nämnder och styrelser att sammanträden hålls inom stängda dörrar. Kommunstyrelsen eller en nämnd får däremot besluta att dess sammanträden ska vara offentliga om fullmäktige medgett det och ärendet som behandlas vid sammanträdet inte avser myndighetsutövning eller innehåller sekretessbelagda uppgifter.

Om kommunstyrelsen eller en nämnd håller offentliga sammanträden så gäller samma regler som för fullmäktige i fråga om ordning vid sammanträdet.

7.5.3 Beslut om säkerhetskontroll

Beslut om säkerhetskontroll fattas av den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet. Enligt lag om säkerhetskontroll ska samråd med polisen och en hotbilsbedömning göras innan ordföranden beslutar om säkerhetskontroll.

7.5.4 Genomförande av säkerhetskontroll

Det är polisen som beslutar om säkerhetskontrollen ska genomföras av närvarande polis eller om den kan utföras av ordningsvakt. I det fall en säkerhetskontroll genomförs får den omfatta identitetsundersökning av besökande personer till sammanträdet.

Vid säkerhetskontrollen eftersöks vapen och andra föremål i väskor, paket och dylikt som kan vara ägnade att komma till användning vid brott. Besökare som inte underkastar sig beslutad säkerhetskontroll får vägras tillträde till sammanträdet och avvisas eller avlägsnas från lokalerna.

7.6 Rapportera till kommunens säkerhetsfunktion

Utöver polisanmälan är det viktigt att hot, våld och trakasserier eller andra incidenter rapporteras till kommunens säkerhetsfunktion. Även till synes harmlösa iakttagelser kan i ett större sammanhang ge en annan bild av en händelse. Det är därför viktigt att du även rapportera händelser som vid en första anblick kan te sig obetydliga.

Incidentrapporterna bidrar till att säkerhetsfunktionen kan blida sig en uppfattning om huruvida ett händelseförlopp är på väg att eskalera. En kontakt med kommunens säkerhetsfunktion är också viktig för att kunna få hjälp med de stödåtgärder som kommunen kan erbjuda.

Tänk på att alltid spara epost, sms, uppgifter som samtal, brev, bilder, skärmdumpar med mera. Allt detta hjälper polisen att bedöma och utreda eventuella brott. Hör av dig till kommunens säkerhetsfunktion på sakerhet@vingaker.se för mer information om hur du rapporterar in incidenter och händelser eller om du har andra frågor som rör förtroendevaldas säkerhet i Vingåkers kommun.

7.7 Utbildning

Vid varje ny mandatperiod ska samtliga förtroendevalda erbjudas utbildning i frågor som rör hot, våld och otillåten påverkan som riktas mot förtroendevalda.

Under mandatperioden genomförs utbildning vid behov.

7.8 Säkerhetspolisens handbok - Personlig säkerhet

Säkerhetspolisen har tagit fram en handbok som heter Personlig säkerhet som finns för nedladdning på säkerhetspolisens webbplats.⁹

I handboken Personlig säkerhet ges exempel på förebyggande åtgärder och skyddsåtgärder som kan användas för att förhindra eller avstyra hotfulla situationer om de skulle uppstå. I handboken behandlas handfasta tips gällande allt från hur en förtroendevald ska tänka kring sociala medier till hur man ska agera vid ett eventuellt terrorattentat.

Boken är primärt skriven för politiskt aktiva, men råden fungerar lika väl för andra utsatta yrkesgrupper. Vingåkers kommun rekommenderar att samtliga förtroendevalda tar del av handboken i före

⁹ Personlig säkerhet - Säkerhetspolisen